

Redegjørelse til Kontroll- og Konstitusjonskomiteen om habilitetsbrudd.

23 juni 2023 varslet jeg at jeg ville gå av som Kultur- og likestillingsminister etter å ha oppdaget at jeg har gjort feil i min håndtering av habilitet. Jeg vil derfor i denne redegjørelsen omtale utnevne av Bård Nylund i to roller, og også en utnevne av Renate Larsen, hvor jeg ikke anså meg inhabil. Jeg vil også omtale prosessen rundt utnevne av ny styreleder i Den Nationale Scene, siden den er omtalt i Kulturdepartementets publiserte tidslinje for saken.

Jeg ble selv bevisst på at jeg kunne ha gjort feil da sakene om Tone Brennass habilitetsfeil ble omtalt i mediene i juni. Jeg tok samme formiddag som Brennass saker ble omtalt i media kontakt med departementsråden i KUD, og så SMKs stabssjef, for å si at vi måtte se på utnevne av Renate Larsen. Da jeg leste sakene begynte jeg å reflektere over at siden Brenna selv kjente seg inhabil overfor Elgesem, gitt beskrivelsen av deres vennskap, burde jeg selv kanskje ha fått gjort en habilitetsvurdering av mitt forhold til Larsen. Jeg kom også på at jeg måtte sjekke ut håndteringen av utnevne av Nylund.

Sammen med Politisk ledelse og embetsverket gikk jeg samme kveld og dagen etter gjennom alle mulige forhold knyttet til habilitet og aktuelle utnevne i min tid som statsråd. I dette arbeidet og gjennom dialog med SMK ble det tydelig at vår forståelse og praksis, om at når man er inhabil kan man ikke utnevne, men man kan spille inn og foreslå navn, er feil. Det har vært min uriktige forståelse av habilitetsregelverket at man kan være med i forberedelsene av utnevne, men at selve utnevne må foretas av andre. Jeg fikk så gjort en rask habilitetsvurdering av Larsen og meg, foretatt av en jurist i KUD, som da kom til at jeg var inhabil knyttet til Larsen. I ettertid har jeg reflektert over og kommet til at en slik habilitetsvurdering med fordel burde blitt gjort av lovavdelingen i JD, og jeg er fortsatt selv i tvil om jeg er inhabil, altså om jeg har den tilstrekkelige nærhet overfor henne slik habilitetsreglene forutsetter.

Gitt at det gjennom ulike saker i media har fremstått som om jeg har blitt advart om at denne forståelsen er feil, og at jeg har blitt advart mot å foreslå navn jeg er inhabil overfor, ønsker jeg også å presisere at det ikke er tilfellet. Verken jeg eller noen andre i politisk ledelse har blitt advart mot dette. Jeg er selv fullt ansvarlig for å sette meg godt nok inn i regelverket, og å følge en praksis som er i tråd med regelverket, det har jeg ikke gjort, og derfor har jeg også tatt konsekvensen av disse feilene og gått av.

Bård Nylund

Nylund arbeider som organisasjonssjef i LO, og har mye med kultursektoren å gjøre gjennom sitt arbeide, og han har hatt offentlige verv i kultursektoren tidligere.

Nylund er en nær venn av meg og har en fadderrolle for mitt barn, og jeg har alltid visst jeg er inhabil knyttet til Nylund. Han ble likevel utnevnt to ganger under mitt konstitusjonelle ansvar. I saken om Bård Nylund har jeg begått prosessuelle feil, da jeg hele tiden har visst at jeg i forhold til Nylund var inhabil; men dessverre valgte vi prosesser som likevel gjorde at han kunne bli utnevnt. Dette ble gjort i god tro; og det foreligger således ikke bevisst overtredelse av habilitetsregler.

1. Likestillings- og mangfoldsutvalget

I oktober 2021 fikk Politisk ledelse (heretter omtalt som PL) fikk bestilling fra SMK om at alle nedsatte utvalg skulle gjennomgås og eventuelt suppleres med representanter fra partene i arbeidslivet. Jeg hadde ingen videre befattning med saken da statssekretæren fulgte det opp.

Haugsbakken henvendte seg til LO og fikk beskjed om at LO ville ha inn Bård Nylund. Forslaget ble videreformidlet til fagavdelingen i KUD, som spurte Nylund og et administrativt brev om tiltredelse

ble sendt. Jeg tok ingen egne initiativ for å forsikre meg om at den som ble utnevnt var noen jeg var habil overfor. Det burde jeg gjort. Vi står her overfor et tilfelle av avledet inhabilitet, hvor departementet utover meg ikke kan fatte en slik beslutning. Dette skjedde dog uten min kunnskap, men under mitt politiske og konstitusjonelle ansvar.

2. Norsk Folkemuseum

Mars 2023: Fagavdelingen orienterte PL i et ledermøte om at styremedlem Terje Breivik ønsket avløsning som styrerepresentant, og spurte om PL hadde forslag til kandidater.

I en intern dialog i politisk ledelse foreslo jeg Bård Nylund på bakgrunn av hans relevante kompetanse og interesse for feltet Norsk Folkemuseum formidler, erfaring fra styrevirksomhet i kultursektoren, samt tilhørighet til fagbevegelsen. Statssekretær Bohman tok opp spørsmålet om oppnevningen var mulig gitt vennskapet. Jeg svarte at jeg er inhabil knyttet til Bård Nylund og ville erklære meg inhabil. Ergo måtte dette håndteres slik saker håndteres når statsråden er inhabil. Bohmann svarte at han skulle følge opp saken videre.

Det går så en E-post fra statssekretær Bohmann til fagavdelingen med forslag om at Bård Nylund kan vurderes som erstatning for Breivik. Bohmann forventet at vanlige rutiner her kom til å bli fulgt, ved at fagavdelingen gjør vurderinger av forslaget, og sender notat tilbake til PL ved statssekretær for endelig beslutning. Det var PLs oppfatning at håndtering av habilitet og evt valg av settestatsråd da skulle avgjøres når notat kom tilbake fra fagavdeling til PL med faglig vurdering. Jeg gjorde ikke mer for å følge opp dette, eller sjekke at prosedyrer vi var blitt vant til, ble fulgt opp. Det burde jeg gjort. Det ble ikke sendt tilbake noe notat til PL, da dette var et suppleringsvalg, men en saksbehandler i fagavdelingen ringte Nylund og opplyste at han var ønsket som styremedlem. Nylund takket ja. Avdelingen orienterte muntlig i et senere sjefsmøte om at Nylund hadde sagt ja til vervet, da var ikke Bohmann til stede og vi har ikke klart å bringe på det rene om jeg var til stede på det tidspunktet siden vi vet jeg forlot sjefsmøtet tidligere enn vanlig. Det var derfor ikke i Bohmanns eller min kunnskap at utnevningen hadde funnet sted før Brennass saker ble omtalt i mediene.

Renate Larsen og Den Norske Opera & Ballett (DNOB)

Renate Larsen innehar en rekke offentlige styreverv, blant annet som styreleder i Helse Nord RHF, styremedlem i Bane Nor SF, tidligere styremedlem i Folketrygdfondet og tidligere styreleder for kulturinstitusjonen Hålogaland teater. Larsen og jeg er i en felles damegjeng som de siste 5 årene har møttes et par ganger i året, har vært på ferie i Frankrike sammen og deltar i en chatgruppe med sporadisk aktivitet.

Jeg har selv ansett meg selv som habil knyttet til Larsen, da jeg ikke anser vennskapet for nært nok, og vi omgås i en kontekst med andre. I min oppfatning av habilitet har jeg tenkt at det heller ikke skal være til åpenbar ulempe at man har kjennskap til hverandre og at terskelen for å erklære seg inhabil ikke må bli for lav. Renate Larsen er et navn som har sirkulert i departementet lenge før min tid som statsråd, grunnet hennes kompetanse og erfaring, og hun ble foreslått fra fagavdelingen til politisk ledelse som mulig nytt styremedlem i NRK i 21. I dette tilfellet valgte jeg en annen kandidat. Jeg har altså rett og slett gått ut ifra at jeg er habil knyttet til Larsen. Larsen ble utnevnt til styret i Den Norske Opera og Ballett i juni 23, og det skjedde på følgende måte:

November 2022: I et møte med ekspedisjonssjef og departementsråd drøftet vi mulige navn til verv i ulike kulturinstitusjoner. Vi trengte navn på damer med profesjonell styrebakgrunn samt erfaring fra kultursektoren, til en rekke styrer denne våren. Jeg spilte inn flere navn, blant andre Renate Larsen. Jeg oppga samtidig bekjentskapet. Ekspedisjonssjefen mente Larsen hadde en profil som vil passe i Operaen.

Januar 2023: Som et ledd i sonderingen av ulike damer som kunne passe i ulike roller ringte jeg Larsen for å høre om hun var ledig for styreverv generelt, da hun har mange. Larsen sa at hun var åpen for å vurdere verv i sektoren. Jeg ga beskjed om at det i så fall var fagavdelingen som ville ta kontakt om det ble aktuelt.

Mars 2023: Etter en vurdering av mange navn valgte fagavdelingen å gå videre med intervjuer av styrekandidatene Larsen og Bohr. Intervjuene ble gjort av avdelingen. Det ble ikke foretatt habilitetsvurderinger, men Larsen ble spurt i intervjuet om habilitetsutfordringer. Hun svarte nei.

I tidslinjen over habilitetssakene som ble lagt ut på Regjeringen.no i forbindelse med min avgang omtaler vi også en prosess med Tina Stiegler. Det ble ikke foretatt noen utnevning av Tina Stiegler, men prosessen er omtalt i tidslinjen og jeg vil redegjøre for hvorfor:

Tina Stiegler er et av navnene jeg satte opp på listen over navn vi måtte være obs på knyttet til habilitet i innledende samtaler med departementsråden da jeg tiltrådte. Dette fordi jeg klart er inhabil knyttet til Stiegler, og hun sitter i styret i TV2, samt flere andre offentlige styrever. I likhet med Larsen har Stieglers navn versert i departementet før min tid, og hun har vært aktuell i flere styreprosesser før min tid. I prosessen med å finne ny styreleder til Den Nationale Scene var Stiegler en profil som fylte alle, og helt spesifikke, kriterier vi var ute etter. Avdelingen tok kontakt med Stiegler og foretok intervjuer sammen med bemanningsbyrå. I intervjuet tok Stiegler opp habilitet, og fikk beskjed om at det skulle håndteres. Etter intervjuene kom vi, embetsverket og jeg, etter hvert frem til at jeg ikke bare ville være inhabil i selve utnevningen, men i alle saker knyttet til Den Nationale Scene, for eksempel statsbudsjettet, og at det ville bli for komplisert å måtte ha settestatsråd i alle slike saker. Vi gikk derfor ikke videre med Tina Stiegler og hun ble ikke utnevnt. Stiegler står derfor omtalt i tidslinjen, som et eksempel på en praksis jeg har trodd var rett, men som ikke har vært det.

Dette er min kortfattede redegjørelse av mine utnevninger i forbindelse med habilitetsgjennomgangen. Jeg vil igjen beklage på det sterkeste at jeg har brutt habilitetsreglene og at mine habilitetsbrudd også har gått ut over andre. Dette er mitt ansvar. Jeg ser frem til å svare Kontroll- og konstitusjonskomiteen på de spørsmål komiteen måtte ha, i åpen høring.

Mvh

Anette Trettebergstuen